

LAUDATIO

Orbán György

Onorată audiență,

Orbán György face parte din grupul compozitorilor contemporani puțini la număr, al căror opere este o adevărată bucurie și satisfacție să fie ascultate, și tot atâta bucurie este să le câști, să le interpretezi, să le dirijezi.

Își compune operele cu o mână sigură cum puțin alții o fac, ca marii maiștrii de odinioară. Cunoaște în amănunt stilurile tuturor epocilor muzicale de la renașcentism până la zilele noastre, rămânând receptiv la toate efectele muzicale inspiraționale, fie melodie populară, muzică populară sau o melodie de Beatles, pe care le compune cu gust, excelent, creând un limbaj muzical original. Operele sale sunt caracterizate atât de compunerea perfectă, elaborarea cuprinzând cele mai mici detalii, cât și de prospețime, umor și spontaneitate.

Orbán György este un compozitor contemporan, cine asumă cu curaj tradițiile muzicale, rădăcinile clasice, muzica lui se poate asemăna cu un pod cu contur modern amplasat pe pilonii vechi, scrie despre el Matos László, cine și-a scris doctoratul din op-erele corale ale lui Orbán.

„Omul nu de aceea folosește instrumente tradiționale, că este atras de vechi, ci de aceea, că acestea sunt idiome de neschimbat, acestea sunt parte a limbajului, urechea umană este condiționată să asculte acestea.” - spune Orbán într-un interviu.

S-a născut la Târgu Mureș, pe 12 iulie 1947, unde la școala de artă a studiat specializarea pian. După aceea, și-a dat licența la Academia de Muzică din Cluj Napoca, secția compoziție, cu maiștrii Sigismund Toduță – doctor al Academiei de Muzică Santa Cecilia din Roma, Jagamas János – muzicologul de muzică populară și cercetător al muzicii populare și Eisikovits Miksa – compozitor.

Între 1973-1979 a predat la Academia de Muzică și la Liceul de muzică de la Cluj Napoca.

Pentru un compozitor maghiar în devenire, din Transilvania, în acele timpuri, persoana lui Bartók și Kodály, folclorul patrimoniul de melodii populare și culegerea lor erau aproape de neocolit. Despre asta Orbán György mărturisește:

„Înainte de toate precizez, că părerea mea poate să pară radicală, dar nu este. Eu am fost crescut, ca în principiu am fost izgonit la țară să culeg melodii populare. Poate că bunicul meu Seprődi János a fost singurul din Cluj Napoca, pe care Bartók Béla l-a căutat, încă înainte de 1910, deoarece bunicului meu folclorist, i-a apărut scriere despre melodiile populare, mai repede decât lui Bartók.

Bartók s-a dus la ei, au discutat, au luat prânzul, mama mea l-a și văzut-auzit cântând la pian. Bartók era foarte interesat de toate, dar nimic mai mult ca melodia populară. Cerceta ca un maniac, era totuna că-i melodie populară maghiară sau melodie populară română. (...)

Eu am crescut într-un asemenea mediu. Asta este o parte a lucrurilor. Partea cealaltă este că mi-am petrecut cei mai frumoși șapte veri din viața mea pe Valea Ghimeșului, la pâraurile de sus.”

În 1979 s-a mutat la Budapesta, unde timp de 11 ani a lucrat ca editor la Editura Zenemű. Paralel a început să predea, și aproape 40 de ani a predat teoria muzicală, iar ulterior compoziție la Academia de Muzică Liszt Ferenc din Budapesta.

Studentii spun despre el că a fost un profesor excelent, afirmă că se ocupa de piesele muzicale ale studenților cu aceeași dăruire și pasiune ca și de ale sale. Se întorcea către studenți cu un adânc profesionalism, făcând viziunile lor mai complexe, aducând un paralelism între operele muzicale și operele din celelalte domenii de artă (arta plastică, literatura). A încercat să insufle studenților săi, dragostea față de muzică și cunoașterea temeinică a meseriei de compozitor, începând cu iscusința armonizării până la munca migăloasă a solmizației.

De spirit de răspundere pedagogică este caracterizat și acea declarație, conform căreia, în activitatea sa una dintre cele mai mari bucurii constituie lecțiile de pian multivolum dedicate copiilor care învață pianul, care printre altele au fost traduse în limbile română, slovacă și germană.

De la retragerea în pensie din 2009 se ocupă exclusiv cu compunerea.

Activitatea lui de compozitor și de educator, a fost recunoscut cu cele mai distinse titluri ale Ungariei, ca să le amintim pe cele mai importante: distincția Bartók–Pásztory (1991), distincția Erkel Ferenc (2002), distincția Artisjus (2005), distincția Kossuth (2014).

Marea majoritate ale operelor sale au fost prezentate pentru prima oară în Ungaria, dar a avut prezentări și în Japonia, Spania, Italia, Germania, America și Anglia.

Din operele sale au fost înregistrate mai mult de 30 de discuri individuale, unele din opere au fost introduse pe aproximativ 120 de CD-uri ale altor compozitori.

Piesele sale apar la editura muzicală Hinshaw din America, la editura Ferrimontana din Germania, la editurile Editio Musica Budapest și Ars Nova.

Fără a avea pretenția de a fi perfect, aş dori să ofer o incursiune în operele lui Orbán György.

Fără incertitudine, rolul cel mai important se atribuie compozițiilor corale, și aici trebuie să amintim și faptul că aproape nu există concurs coral internațional unde să nu existe o operă compusă de Orbán, ca piesă obligatorie.

A dat nașterii la peste 120 de corale feminine sau mixte în limba latină sau maghiară, care pe toate continentele sunt interpretate de numeroase coruri. Dintre acestea 25 sunt în limba

maghiară, pe care compozitorul le înșiră în 3 cicluri: 1. Kóruskönyv S. A. emlékére (Carte corală în amintirea lui S.A.), 2. Kóruskönyv (Carte corală 2), și Medáliák könyve (Cartea Medalieiilor), adică a 3. Kóruskönyv (Carte corală 3).

Despre astea compozitorul se confesează:

„Adevărata mea schimbare de stil, și – ca să spun – curajul meu în stilul cel nou – în stilul meu cel nou – s-a format datorită blocării mele într-un gen foarte greu și foarte limitat: muzica corală. În muzica corală sunt limitări enorme, fiindcă nu se poate face cu vocea umană ceea ce se poate face cu instrumentele, deoarece spațiul de exprimare este mult mai restrâns. Expresivitatea sa există, dar tehnic nu se poate cânta orice. Exact de aceea că muzica corală are posibilități mai restrânse, obligă omul ca să încerce soluții mai bogate, mai îndrăznețe și mai noi.”

Orbán a compus aproape 100 de melodii cu acompaniament cu pian, și aproape 30 de melodii pentru alte instrumente muzicale. Marea majoritate au fost scrise pe limba maghiară, în principal pe poemele poezilor secolului al XX-lea: József Attila, Szilágyi Domokos, Weöres Sándor, Pilinszky János și Nagy László. Compunerea de muzică la poeziile, textele cu grijă alese de el, dau dovadă despre o deschidere intelectuală largă, așează fin poeziile în lumea sa, aproape întodeauna cu cuprinderea ideății poetice integrale. În operele lui Orbán György nu numai se aude textul, ci este și inteligibil, mesajul este acceptabil, și devine imaginabil cu instrumentele muzicale.

Cealaltă ramură a activității sale este muzica sacră, a compus 14 liturghii pe limba latină, care sunt renumite și în străinătate, mai mult a 11-a liturghie s-a scris pe o solicitare venită din Tokio.

A scris 10 opere oratorice: printre ele în limba maghiară Passio și Oratoriul de crăciun, respectiv Rorate Caeli, 2 Stabat Mater, 2 Te deum, Magnificat, Requiem, Versus Psalmi.

Operele compuse pentru orchestră simfonică: 3 simfonii, 4 suite orchestrale, schițe din Verona, Copacul miraculos, Andante e rondo capriccioso pentru saxofon și orchestră, 3 concerte pentru vioară.

Opere pentru orchestre de coardă: ciclul Rasumoffsky, dansuri de Curte, Canto di primavera, Sopra canti diversi, Sopra il canto fermo.

Muzică camerală: 4 cvarteturi, 1 quintett pe pian, 3 sonate vioară-pian, sonata violoncel-pian, sonata fagot-pian, quintett de suflători.

Opere solo: 6 suite pian, 4 sonate pian, opere solo pe alte instrumente și mai multe volume de piese de pian, cu scop pedagogic, pentru copii.

În anii optzeci-nouăzeci pentru 15 filme maghiare și cel puțin 30 de spectacole de teatru a compus muzică de acompaniament.

La începutul anilor două mii a scris două opere, al căror text tot el le a notat: Pikkó herceg és Bűvölet.

În anul 2023 Orbán György va fi compozitorul anului în Budapesti Művészetek Palotájában (Palatul Artelor din Budapesta). Institutul de rang va cinsti activitatea cu o succesiune de concerte pe durata a mai multor seri.

Laudatia mea l-aș încheia cu un citat din Orbán György:

„... muzică particulară nu există. Există doar muzică colectivă. Degeaba cântă greierele, dacă acea vibrație nu este recepționată de nimeni. Esența muzicii: colectivul. Munca în echipă. Cântatul, cântatul împreună atare: activitate colectiv.”